

شان و جایگاه ملی و محلی نمایندگان مجلس شورای اسلامی در اندیشه امام خمینی

مصطفی آفاجانی فکجور^۱، سعید نادری اصل^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۱۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۸/۱۳

چکیده:

در اصل هشتاد و چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران آمده است که هر نماینده در برابر تمام ملت مسئول است؛ چنین تعریفی اقتضای توجه نمایندگان به منافع ملی را دارد اما با گذشت سال‌ها و پدید آمدن مسائل گوناگون در سطح ملی و حوزه‌های انتخابیه که بعضاً حاکی از نزاحمت و تعارضات منافع ملی و محلی بود این شیوه و سؤال در ذهن نخبگان سیاسی به وجود آمد که اساساً شان و جایگاه نهاد و نماینده مجلس شورای اسلامی دارای چه کیفیتی است و در موضوعات مختلفه نماینده بایستی چه موضعی را اتخاذ نماید. این مسئله به‌ویژه با گرم‌خوردن منافع نهم‌دهای انتخاباتی مجلس شورای اسلامی با طرح‌ها و مصوبات محلی و منطقه‌ای که تأثیر زیادی بر رأی‌آوری ایشان دارد پیچیدگی بیشتری نیز می‌یابد. از این رو لازم است که اندیشه‌های معمار کبیر انقلاب اسلامی در خصوص برداشت از نمایندگی مجلس مورد بررسی قرار گیرد تا بایسته‌های نمایندگی مجلس تعیین گردد. بر این اساس سؤال اصلی در پژوهش حاضر آن است که «شان و جایگاه ملی و محلی نمایندگان مجلس شورای اسلامی در اندیشه امام خمینی^(ع) دارای چه کیفیتی است؟» از همین رو برای جمع‌آوری داده از روش اسنادی - کتابخانه‌ای و برای تحلیل، روش کیفی تحلیل مضمون انتخاب شده است. نهایتاً آنکه ۵۰ مضمون پایه ذیل چهار مضمون فراگیر (توصیه به مردم در انتخاب نماینده ملی، جایگاه ملی مجلس، وظایف نمایندگان ملی مجلس و ویژگی‌های یک مجلس ملی) که خود ذیل مضمون عالی «مجلس شورای اسلامی، یک مجلس ملی است» قرار داشته است استخراج و صورت‌بندی شده همچنین مطابق نظر امام خمینی^(ع) مجلس شورای اسلامی باید یک مجلس ملی باشد به این معنی که نمایندگان درون آن دغدغه اسلام و مستضعفین را (بلون لحاظ بخش‌بندی جغرافیایی) داشته باشند.

واژگان اصلی: مجلس شورای اسلامی، نمایندگی، منافع ملی، منافع محلی، امام خمینی

۱. پژوهشگر مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع)، دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران

mostafaaghajani۱۳۷۰@gmail.com

۲. پژوهشگر مرکز رشد دانشگاه امام صادق (ع)، دانشگاه امام صادق (ع)، تهران، ایران

مقدمه

با پیروزی انقلاب اسلامی، دو مسئله اساسی به وجود آمد که بایستی حاکمیت جدید بدان‌ها پاسخ فوری و درعین حال اصولی می‌داد؛ یکی تعیین نوع حکومت و دیگری قانونی که بر اساس آن بایستی این حکومت؛ ساختارها و کارگزارانش را سامان بدهد. براین اساس ابتدا همه‌پرسی برای تعیین شکل حکومت (رأی بیش از ۹۸ درصدی به جمهوری اسلامی) و پس از آن انتخابات مجلس خبرگان قانون اساسی برگزار شد. بر اساس قانون اساسی مصوب در سال ۱۳۵۸ که در قانون اساسی اصلاح‌شده مصوب سال ۱۳۶۸ نیز تغییراتی یافت، مجلس شورای اسلامی به عنوان قوه‌ای که نقش قانون‌گذاری و نظارت بر اجرای قانون را دارد، تعیین شد. این نهاد که از مهم‌ترین نهادهای خط‌مشی‌گذاری و سیاست‌گذاری در هر کشوری است، با توجه به نص صریح قانون اساسی و دامنه مسئولیت‌ها، وظایف و کارکردهایش، در رأس همه نهادهای سیاست‌گذاری ایران قرار دارد (آذر و همکاران، ۱۳۹۱: ۲۷). به صورت خلاصه، مجلس شورای اسلامی وظایفی دارد که مهمترین آن‌ها عبارت خواهد بود از: تصویب بودجه سالیانه کل کشور (اصل ۵۲)؛ وضع قوانین در چارچوب قانون اساسی (اصل ۷۱)؛ اظهارنظر، تصویب یا عدم تصویب لوایح و طرح‌های قانونی (اصل ۷۴)؛ تحقیق و تفحص در تمام امور کشور (اصل ۷۶)؛ تأیید یا عدم تأیید برقراری حکومت‌نظامی توسط دولت (اصل ۷۹)؛ حق اظهارنظر در همه مسائل داخلی و خارجی کشور (اصل ۸۴)؛ استیضاح رئیس‌جمهور، وزیر یا هیئت‌وزیران (اصل ۸۹)؛ رسیدگی به شکایت مردم از طرز کار مجلس، قوه مجریه و قضائیه (اصل ۹۰)؛ نظارت بر کلیه امور کشور به‌منظور حسن اجرای مصوبات مجلس (باقری خوزلی، ۱۳۷۷: ۲۱۹).

شاید بتوان اغلب موارد فوق را در قالب دو وظیفه مهم قانون‌گذاری و نظارت بر حسن اجرای قوانین مصوب، مورد بررسی قرار داد. از سویی جهت کارآمد کردن فعالیت‌های مجلس

پرداختن به طرح‌های جامع و کلان و دوری از بخشی‌نگری و گزاره‌های کلی‌ای از این دست مطرح می‌گردد؛ اما آنچه که در لابه‌لای این وظایف و اختیارات، با ابهام و در مرحله عمل وکلای ملت، با چالش مواجه است، دوگانه‌هایی است که این افراد با آن مواجه هستند. برای یک نماینده مجلس همواره دوگانه‌های متعدد و البته بسیار تأثیرگذاری نسبت به جامعه قابل‌شناسایی است. در واقع هرگونه کنش سلبی و ایجابی یا عدمی و وجودی که یک نماینده مرتکب می‌شود از این جهت قابل‌بررسی و مطالعه است. حضور در جلسه علنی و غیرعلنی، حضور یا غیاب در کمیسیون‌ها، بازدید از حوزه انتخابیه، موافقت یا مخالفت یا رأی ممتنع و یا عدم حضور نسبت به لوایح، طرح‌ها، استیضاح‌ها یا سؤالات و...، نطق‌های پیش از دستور یا اجتناب از آن، حضور در فضای رسانه، تحقیق و تفحص و هرگونه کنش قابل‌تصور دیگری از یک نماینده مجلس، می‌تواند تابعی از ملاحظات شخصی، حوزه انتخابیه، گروه و حزب سیاسی و یا منافع ملی باشد و وی را در لحظات حساس تصمیم‌گیری و رفتار و کنش در این دوگانه‌ها یا چندگانه‌ها دچار چالش نماید. طبق اصل ۸۴ قانون اساسی، هر نماینده در مجلس، نماینده کل ملت بوده و در برابر تمام ملت مسئول است؛ این جمله در عین حال که تکلیف منافع شخصی را تا حدی واضح می‌کند؛ اما ظاهراً در تمیز منافع ملی و منافع محلی (حوزه انتخابیه)، نمایندگان دغدغه‌مند را دچار چه کنش می‌نماید و ابهامی را که در خصوص تعاملات و رفتارهای ایشان در زمینه‌های مختلف حوزه اختیاراتشان وجود دارد، باقی می‌گذارد. از جهت دیگر برخی از متخصصان، نبود نهاد واسط مانند احزاب سیاسی بین حکومت و مردم را دلیلی برای ایفای نقش مجلس با کارکردها و دیدگاه‌های محلی بیان می‌کنند و یا علنی دیگر، شکل‌گیری مجلسی دیگر با شکل و شمایل مجلس سنا مانند برخی کشورهای غربی را تجویز می‌نمایند (زارعی و اسلی‌ژاد، ۱۳۹۶: ۳۰) و بر کل‌کرد مجلس شورای اسلامی با رویکرد محلی تأکید می‌کنند.

این پژوهش بر آن است تا با پرداختن به اندیشه تشکیل‌دهندگان و مؤسسان حکومت جمهوری

اسلامی به این پرسش اساسی پاسخ دهد که در اندیشه رهبر کبیر انقلاب اسلامی - که آرایشان به‌عنوان یکی از منابع قانونی کشور در نظر گرفته می‌شود - شأن و جایگاه نمایندگان مجلس شورای اسلامی از حیث رعایت منافع و مصالح ملی و منطقه‌ای دارای چه خصوصیات و کیفیتی است؟ برای پاسخ به این سؤال اصلی، سؤالات فرعی‌ای از جمله؛ چپستی تعارض منافع، چرایی تفکیک دو نگاه ملی و محلی و غلبه یکی بر دیگری، چپستی نمایندگی مجلس و الزامات آن در نگاه رهبر کبیر انقلاب و وظایف مردم در انتخاب نمایندگان شایسته بایستی پاسخ داده شود.

ضرورت تحقیق در این زمینه نیز از آن منظر است که در طی زمان و انتخابات پیاپی مجلس، روزه‌روز با ظهورات بیشتری در بزرگ‌نمایی اقدامات کاندیداها در حوزه انتخابیه مواجه هستیم و نامزدها در کرسی قدرت با مستمسک قراردادن اقدامات انجام شده و کاندیداهای خارج از قدرت نیز با وعده‌های انتخاباتی ناظر به حوزه محلی، درصدد جلب آرای رأی‌دهندگان برمی‌آیند که این موضوع امکان آسیب‌های جدی را فراهم نموده است. منظور از «ملی» و «نمایندگی ملی»؛ اعمال نگاه و مصالح کلان در کنش‌های نمایندگی و مقصود از «نمایندگی محلی»، اعمال و کاربست نگاه منطقه‌ای در تصمیمات و کنش‌های نمایندگی است.

اهمیت این موضوع از آن جهت است که با روشن شدن مواضع بنیان‌گذار کبیر انقلاب - که مجلس شورای اسلامی در زمان حیات و رهبری ایشان تأسیس شد -، فرصت نقد و بررسی مواضع، تذکرات، سؤالات و سایر موارد علنی نمایندگان مجلس فراهم شده و نیز از حیث نظری، تا حلی به تعارض این دوگان خاتمه داده شود. البته به صورت پیشفرض این نکته مدنظر است که سازوکارهای حل مسائل محلی و ساختارهای موجود (مانند دهیاری‌ها، شورای اسلامی شهر و روستا و...) باید تقویت شود و حل مسائل محلی در سطح ملی، با لحاظ اولویت‌های ملی یک امر ضروری و غیرقابل چشم‌پوشی است.

۲- ادبیات موضوع و پیشینه موضوع

۲-۱- ادبیات نظری

تعریف مفاهیم در علوم اجتماعی، همان گونه که در تسهیل درک ابعاد مختلف یک پدیده مؤثر است به فهم کلی مسائل و چرایی تحقیق در آنها نیز منجر می‌شود. باتوجه به مسئله پژوهش حاضر ابتدا باید تعریفی از مفهوم نمایندگی ارائه نمود تا دانست که نماینده و وکیل، نمایانگر و بازتاب‌دهنده ارزش‌ها، منافع و خواسته‌های چه کسی باید باشد. در نوبت دوم بایستی به تعارض منافع پرداخت؛ به عبارتی دیگر نماینده در قبال مطالبات و خواسته‌های مختلف شهروندان که دارای تنوع نیز می‌باشند، چگونه باید رفتار نماید؛ که اهمیت طرح و فهم مفهوم اولویت یا سلسله‌مراتب منافع را اقتضا می‌نماید. مفهوم بعدی نظام انتخابات است؛ در کنار چستی نمایندگی و نحوه کنش در جایگاه نمایندگی، چگونگی رسیدن به این جایگاه نیز در نوع رفتار و انتخاب‌های نماینده بسیار مؤثر است؛ مخصوصاً وقتی که این التفات وجود داشته باشد؛ نماینده مزبور، در دوره بعدی انتخابات در قالب همین نظام انتخاباتی در معرض انتخاب‌شدن و کاندیداتوری قرار می‌گیرد.

۲-۱-۱- نظام انتخاباتی

نظام انتخاباتی در واقع روشی برای تبدیل رأی به جایگاه‌ها و کرسی‌های نمایندگی است. چگونگی برداشت از رأی‌ها و ارتباط دادن آنان با کرسی‌های نمایندگی، تعیین کننده نوع نظام انتخاباتی است (اورکی و مایلی، ۱۳۹۶: ۲۱۱). به عبارتی نظام انتخاباتی کیفیت رأی‌دهندگان و منتخبان، نحوه امکان پیروزی در انتخابات، شکل و نحوه دسته‌بندی حوزه‌های رأی‌گیری و... را مشخص می‌نماید. بر اساس یک دسته‌بندی، نظام انتخاباتی از چند جزء تشکیل می‌شود؛ فرمول چینش کرسی‌ها (نظام اکثریتی، مختلط، تناسبی و...)، کیفیت برگه رأی (کاندیدا محور،

لیست محور یا حزب محور)، نسبت گستره حوزه انتخابیه به تعداد کرسی (رینولدز، ۱۳۹۱: ۲۳-۲۴) و حد نصاب عددی مورد نیاز برای پیروزی که در مجالس و انتخابات‌های گوناگون، نسبت متفاوتی را تجربه کرده است، سن رأی‌دهندگان و غیره. کیفیت نظام انتخاباتی مجلس در هر سه قانون مصوب سال‌های ۱۳۵۸، ۱۳۶۲ و ۱۳۷۸ از ساختاری دو مرحله‌ای برخوردار بوده که در زمینه فرمول چینش کرسی‌ها از فرمول اکثریتی در هر دو مرحله بهره برده است، کیفیت برگه رأی؛ مبتنی بر کاندیدامحوری بوده و نسبت وسعت حوزه انتخابیه به تعداد کرسی‌ها در برخی حوزه‌ها یک و در برخی دیگر بیش از یک می‌باشد. در عین حال در قانون اول کمیت و حدنصاب رأی‌آوری نصف به علاوه یک، در قانون دوم، یک سوم آراء و در قانون سوم، یک چهارم آراء برای پیروزی در مرحله اول در نظر گرفته شد؛ (خرمشاد و رفیعی، ۱۳۹۲: ۶۳) که در سال ۹۵ این میزان به یک پنجم کاهش یافته است. شاید بتوان گفت، نظام انتخاباتی نوعی نظام توزیع نمایندگی است، بر این اساس باید گفت به مرور از ارزش نمایندگی نمایندگان مجلس از حیث افراد رأی‌دهنده به ایشان کاسته شده است. شاید این تعریف قاضی به تقریب به ذهن کمک نماید: منظور از نظام انتخاباتی، اتخاذ شیوه‌ای است که نتایج آن به بهترین شکل، منعکس‌کننده گرایش‌های (آحاد) رأی‌دهندگان باشد (قاضی، ۱۳۷۲: ۷۲۸).

۲-۱-۲- نمایندگی

نمایندگی برگرفته از ریشه لاتین «Repraesentare» است که معانی «انتقال سریع تأثیر» و «به نمایش گذاشتن» را در دل خود دارد (اورکی و مایلی، ۱۳۹۶: ۲۰۹). حاکمان در نظام مردم‌سالاری به نوعی نماینده مردم در اعمال حاکمیت بر ایشان هستند؛ در قالب نمایندگی در پارلمان، این پدیده چهار وجه می‌تواند بیابد:

۱- نمایندگی جغرافیایی؛ به معنای بهرمندی هر منطقه (شهرستان، شهر، روستا) از تعدادی

نماینده با رعایت اصل انصاف و برابری رأی دهندگان؛

۲-نماین دگی گروه‌ها؛ به معنای مراعات حقوق اقلیت‌های جامعه جهت دارا بودن نماینده در مجلس؛

۳-نماین دگی حزبی؛ جهت وارد شدن نمایندگان از احزاب مختلف دارای طرفدار؛

۴-نماین دگی توصیفی؛ به عبارتی ترکیب حاصل از انتخابات باید آینه اراده آحاد ملت (زن و

مرد، پیر و جوان، ثروتمند و فقیر و گرایشات مختلف) باشد (خسروی، ۱۳۹۴: ۹۸).

نماینده، عنوان کسی است که عملی حقوقی برای دیگری و به نام او انجام می‌دهد (جعفری

لنگرودی، ۱۳۷۸، ج ۵: ۳۶۹۰). اما مفهوم دیگری که برای نمایندگی به کار می‌رود «وکالت»

است. وکالت در زبان فقها چنین آمده است: «الوکالۃ، هی استنابۃ فی التصرف» وکالت نوعی از

عقود است که بین موکل و وکیل جاری می‌شود و به عبارتی نوعی عقد جایز است که برای

نیابت در تصرف تشریح شده است (علامه حلی، ۱۴۲۷هـ.ق: ۵). امام خمینی (ره) نیز در

تعبیرشان از لفظ وکیل و وکلا استفاده می‌نمودند؛ ایشان در تبیین وکالۃ در تحریر الوسیلۃ

می‌فرمایند: «هی تفویض أمرٍ الی الغیر، لیعمل له حال حیاته، أو إرجاع تمشیه أمرٍ من الأمور الیه

له حالها» و در ادامه بیان می‌کنند: «... هی عقد یحتاج الی إيجاب بکل ما دل علی هذا

المقصود» (امام خمینی، ۱۳۷۹: ۵۴۰). اما هم بر اساس نوع مواجهه و استفاده امام (ره) از این

مفهوم و هم بنا بر اقتضای عملیاتی نماینده بودن در مجلس شورای اسلامی، وکالت نه از نوع

جایز، بلکه از نوع لازم است و وکیل بر اساس صلاحدید خود در امور مختلفی قائل و عامل به

تصرف می‌شود. وکالت به دو دسته عام و خاص قابل تقسیم است و وکالت خاص نیز یا مطلق

است یا مقید (میرعظیمی و جمشیدی، ۱۳۹۲: ۳۳)؛ اگر نمایندگی سیاسی و مجلس شورای

اسلامی را وکالت خاص بدانیم، در مرحله اجرا چالش به وجود می‌آید؛ چرا که وکیل بایستی

بر اساس نیابت در تصرف، آنچه را موکل از او خواسته را در آن تصرف بنماید و از سویی با

نوعی تکرر در خواسته‌ها مواجه است. اما اگر جایگاه وکلای مجلس به عنوان یکی از بازوان ولی فقیه ادراک شود که دارای جایگاه مشورتی و تقنینی برای اداره بهتر امور کشور است و در این بین، مردم برای انتخاب این وکلا، دارای حق و تکلیف هستند، در این صورت وکالت بر اساس خواسته‌ها و اهداف ولی فقیه و انتخاب مستقیم مردم؛ محقق می‌گردد. دیدگاه مختار نویسندگان آن است که بخش‌های مختلف مردم به مثابه عناصر مقوم دستگاه تقنینی کشور، نمایندگانی را برای انجام برنامه‌ریزی، قانون‌نویسی و قانون‌گذاری، نظارت و سایر کارکردهای قانونی مصرح در قانون اساسی برمی‌گزینند تا در نهایت و در چارچوب اهداف و اصول قانون اساسی (میثاق ملی ایرانیان) و تحت نظارت عالی فقیه جامع‌الشرایط به ایفای نقش خویش پردازند. به عبارتی انتخاب نمایندگان از سوی افراد و حوزه‌های انتخابیه نمایندگی آن فرد را نه تنها برای آن حوزه بلکه بالاتر از آن، برای سطح ملی رقم می‌زنند.

۳-۱-۲- تعارض منافع

اما مفهوم دیگری که برای فهم دشواری انجام وظایف یک نماینده مجلس و تفکیک مصالح و برتری دادن مصلحت بالاتر مهم است؛ مفهوم «تعارض منافع» است. مأموریت مسئولان و صاحبان مناصب عمومی که وظیفه ارائه کالاها و خدمات عمومی را دارند، پیگیری منافع عمومی است. در ادبیات حوزه تعارض منافع، منافع عمومی عمدتاً در مقابله با منافع شخصی تعریف و تشریح می‌شود. از سویی عده‌ای تعارض منافع را نه یک عمل مشخص، بلکه قرار گرفتن در وضعیتی تعریف می‌کنند که یک مقام عمومی را در معرض تقویت منافع عمومی قرار می‌دهد بی‌آنکه ضرورتاً عمل مفسده‌آمیزی را مرتکب شده باشد (Genckaya, 2009: 4).

به نقل از وکیلان، (۱۳۹۰: ۸۸). در این قسمت، خلاصه‌ای از تعاریف تعارض منافع می‌آید:

جدول ۱. خلاصه تعاریف تعارض منافع (زینالو و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۰۱)

ردیف	نویسندگان	سال	تعریف مختصر
۱	Higai	۱۹۷۸	مجموعه‌ای از شرایط که موجب می‌گردد تصمیمات و اقدامات حرفه‌ای، تحت تأثیر یک منفعت ثانویه قرار گیرد.
۲	OECD	۲۰۰۳	تعارضی میان وظایف دولتی و منافع خصوصی مأمورین دولتی، به طوری که این منافع می‌تواند به صورت ناصحیحی وظایف آن‌ها را تحت تأثیر قرار دهد.
۳	کمیسیون اروپا	۲۰۱۱	ارائه کنندگان خدمات که دارای منفعت شخصی از نتیجه قرارداد هستند، ممکن است بی‌طرفی در پیش گیرند و عملکردشان به‌طور ناصوابی تحت تأثیر قرار گیرد.
۴	ثنائی	۱۳۹۷	ترجیح منافع شخصی، حزبی، گروهی یا خانوادگی خود، نسبت به منافع ملی، حرفه‌ای و کاری که منجر به فساد می‌شود.
۵	Davis	۱۹۹۳	برخی تعارض منافع را فقط در حالتی در نظر می‌گیرند که یک منفعت مشخص و واقعی مانند دارایی، درآمد مطرح باشد؛ اما برخی دیگر علاوه بر آن منفعت ذهنی مانند آرامش خاطر، احساس بهتر و ... را نیز در نظر می‌گیرند.
۶	Guzetta	۲۰۰۸	تعارض منافع بالا به پایین که فرد جایگاه مشخصی دارد و به دنبال جاری کردن منافع بعدی خود است و پایین به بالا به این معنی که فرد برای حفظ و تقویت جایگاه خود اعمالی انجام می‌دهد که با وظایف او در تضاد است.

اما در کنار انواع تعارض منافع باید به نوع غیر ملی و غیرشخصی آن اشاره نمود. نظام انتخاباتی منطقه‌محور و نیز انتظارات برساخته افکار عمومی از یک نماینده و مفهوم نمایندگی، باعث شده فرد نماینده در تصمیم‌گیری‌ها و کنش‌های متفاوت خود در مجلس و خارج از آن به نوعی تمایل به تأمین منافع منطقه یا حوزه انتخابیه داشته باشد. موضوعی که در تحقیقات زینالو و همکارانش که تحلیل مضمون مصاحبه‌هایی با خبرگان این حوزه است به اثبات رسیده است (زینالو و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۰۸). اما از سویی اگر بخواهیم با عینک ترکیبی به تعارض منافع در نظام انتخاباتی منطقه‌محور بنگریم؛ متوجه همسویی تأمین منافع منطقه و حوزه انتخابیه و تأمین منفعت شخصی (رای‌آوری در دور بعدی انتخابات) خواهیم شد.

۲-۲- پیشینه پژوهش

لازم به ذکر است تا اکنون پژوهش‌های اندکی در خصوص موضوع مجلس شورای اسلامی در اندیشه امام خمینی رحمه‌الله علیه نگاشته شده است. از مجموع آثار انجام شده در این حوزه موضوعی یک مقاله به بررسی آرای فقهی امام خمینی (ره) در این خصوص پرداخته است و دو مقاله دیگر به بررسی دیدگاه ایشان به صورت عام پرداخته‌اند و در آخر نیز یک مقاله با تمرکز بر حوزه اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای انجام شده است. در ذیل به آثاری که از لحاظ ماهوی و معنوی با چارچوب موضوع پژوهش حاضر ارتباط دارند (به ترتیب میزان ارتباط) پرداخته شده است.

مشخصات اثر	روش و سؤالات اصلی	مهم‌ترین یافته‌ها
میرعظیمی و جمشیدی کوهسری (۱۳۹۳)	توصیفی تحلیلی/مجلس و نمایندگان	نظر امام خمینی (ره) تطبیقی بین نمایندگی مجلس و
جلیلگه نمایندگان مجلس در فقه اسلامی با تأکید بر	آن در نظام جمهوری اسلامی چه	و کلت در فقه وجود ندارد چراکه و کلت شرعی
لدیشه‌های امام خمینی، نشریه پژوهش‌های انقلاب	جلیلگه‌ی دارند؟	اختلاف ماهوی با نمایندگی دارد و همچنین امام خمینی
اسلامی، دوره ۲، شماره ۱، صفحه ۵۸-۳۵.		و کلت را در غیر معنی نماینده مجلس نیز به کار می‌بردند

<p>از نظر امام خمینیرحمةالله علیه کارکرد نظارتی مجلس شورای اسلامی مهم‌ترین کارکرد این نهاد است، این در حالی است که بیشتر افراد ظن آن را دارند که مهم‌ترین کارکرد مجلس، تعیین است.</p>	<p>تحلیل محتوا/ در میان کارکردهای مختلف مجلس شورای اسلامی، کارکرد نظارتی آن، چه اهمیتی دارد؟</p>	<p>داودی و جمالزاده (۱۳۹۷) شأن نظارتی مجلس شورای اسلامی در اندیشه امام خمینی (رحمه الله) فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج شماره ۷۹، دوره ۲۱.</p>
<p>نماینده تراز انقلاب اسلامی به دنبال استقلال کشور است و با هرگونه خطا برخورد قاطع می‌کند، نسبت به محرومین خود را مسئول می‌داند، شخصیتی امین دارد و از لحاظ فکری فردی با صلابت است و خود مبارز علیه فساد است و برای رفاه عمومی مردم می‌کوشد.</p>	<p>تحلیل مضمون/ هدف تلویین الگو و شاخص نماینده تراز انقلاب اسلامی براساس دیدگاه و آراء امام خمینی (ره) است.</p>	<p>امیری، جهاندار؛ زبلی زاده، اردشیر؛ اله یاری، یکم محمود (۱۳۹۹) شاخص‌های نماینده تراز انقلاب اسلامی از دیدگاه امام خمینی (ره) دوره ۱۰، شماره ۳۶، آذر ۱۳۹۹، صفحه ۸۹-۱۰۷</p>
<p>تطبیق کارکردهای اعمال شده مجلس شورای اسلامی با بیانات و شاخص‌های ارائه شده از سوی مقام معظم رهبری از خلال بررسی و سنجش اقدامات در گزارش‌های منتشر شده از سوی مجلس شورای اسلامی.</p>	<p>تحلیل محتوا/ کارکردهای مجلس شورای اسلامی در بیانات مقام معظم رهبری چیست و آیا عملکرد مجلس شورای اسلامی با آن تطابق دارد؟</p>	<p>خواججه‌سروی، غلامرضا؛ داودی، محمدرضا (۱۴۰۱) کارکرد مجلس شورای اسلامی در بیانات مقام معظم رهبری و ارزیابی عملکرد هشت دوره مجلس شورای اسلامی بر اساس آن انتشار آنلاین در فصلنامه پژوهش‌های انقلاب اسلامی</p>

وجه نوآوری پژوهش حاضر نسبت به مطالعات پیشین: در میان آثار اندکی که در موضوع پژوهش نگاشته شده‌اند، بحث شأن و جایگاه محلی و ملی نمایندگی مجلس در اندیشه امام خمینی رحمه‌الله علیه بررسی نشده است. پژوهش‌های انجام شده در صدد ارائه الگو برای نماینده تراز یا مقایسه کارکردهای مختلف مجلس شورای اسلامی در اندیشه ایشان بوده است. اما

برخلاف پژوهش‌های انجام شده، پژوهش حاضر با انتخاب دایره وسیع‌تر معنایی و مفاهیم بیشتر در صدد حل موضوع (تعارض منافع ملی و محلی) برآمده است. همچنین برخلاف پژوهش‌های گذشته که ماهیت توصیفی و غیرکاربردی دارند، پژوهش حاضر با اتخاذ رویه مداخله‌ای و کاربردی به دنبال رفع تزاخم میان شأن‌های تصور شده برای نماینده مجلس شورای اسلامی (محلی و ملی) است.

۳- روش پژوهش (تحلیل مضمون)

نوع تحقیق بنیادی است و از نظر هدف از نوع تحقیقات اکتشافی (فرضیه آزما نیست) است. روش پژوهش حاضر کیفی است و برای استخراج مفهومی شأن و جایگاه محلی و ملی نمایندگان مجلس از دیدگاه امام خمینی رحمه‌الله علیه از راهبرد تحلیل مضمون (Thematic analysis) استفاده شده است همچنین برای آنکه سؤال اصلی پژوهش پاسخ داده شود و کیفیت شأن و جایگاه نمایندگان مجلس استخراج شود، از شیوه شبکه مضامین (Thematic Network) بهره‌برداری شده است.

روش گردآوری داده‌ها، کتابخانه‌ای و اسنادی (مبتنی بر صحیفه امام خمینی رحمه‌الله علیه) است. در این پژوهش پس از مطالعه اندیشه امام خمینی رحمه‌الله علیه با مبنا قرار دادن صحیفه ایشان، کلیدواژه‌هایی انتخاب شد که عبارت‌اند از: انتخابات، مجلس، محلی، مجلس شورای اسلامی، وظیفه، مردم، نماینده، وکلاء و وکیل. برای بررسی موضوع پژوهش از روش پژوهش تحلیل مضمون استفاده شد. روش تحلیل مضمون در واقع به دنبال غنی‌سازی داده‌های پراکنده در متن‌های متفاوت است (۷۸-۸۰: ۲۰۰۶: Braun & Clarke). در این روش فرایند مشخصی طی می‌شود که شامل سه سطح است، در سطح اول مضامین پایه که همان نکات اساسی درون متن است احصاء می‌شوند، در سطح دوم مضامین سازمان دهنده که شامل ترکیب و خلاصه سازی مضامین پایه‌اند استخراج می‌شود و نهایتاً در سطح سوم، مضامین عالی یا

فراگیر که تعیین کننده قواعد حاکم بر متن‌اند به دست می‌آیند (کمالی، ۱۳۹۷: ۱۹۲).

جهت فهم شأن و جایگاه مجلس و درک دیدگاه امام خمینی رحمه‌الله علیه در مورد آن، در پژوهش حاضر از شیوه شبکه مضامین که روندی عینی به سمت انتزاعی را طی می‌نماید استفاده شده است که در خلال آن از مضامین پایه به سمت مضامین سازمان‌دهنده و نهایتاً عالی حرکت شده است. این شیوه سلسله مراتبی بودن مضامین را رد می‌کند تا ارتباط میان مضامین نشان داده شود و شناوری آن‌ها برقرار باشد (عابدی جعفری و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۷۰).

در این پژوهش بر اساس روش تحلیل مضمون، صحیفه امام خمینی (ره) به عنوان متن پایه انتخاب شده است و پس از بررسی و تجزیه کامل، مضامین موجود در آن استخراج و کدگذاری شدند. جهت جلوگیری از تکرار و سهولت ارجاع از یک نشانگر منحصر بفرد استفاده شده است. از این پس کدهای استخراج شده با حرف لاتین «E» نشانه‌گذاری می‌شوند.

روایی (Validity) و پایایی (Reliability) در این پژوهش، در واقع بررسی ملاک‌ها و معیارهای ضروری برای بررسی دقیق موضوع پژوهش و عدم بررسی خارج از چارچوب پژوهش و همچنین جلوگیری از خطای تصادفی است، به این معنا که در صورت تکرار پژوهش بتوان مجدداً نتایج به دست آمده از طریق پژوهش را بازسازی و احصاء نمود. البته باید یادآور شد که سنجش پایایی در پژوهش‌های کیفی بسیار مشکل است و نمی‌توان انتظار داشت به سهولت پژوهش‌های کمی باشد (پرهوده و همکاران، ۱۴۰۱: ۳۵-۳۷). از آنجایی که روش گردآوری داده به صورت کتابخانه‌ای و اسنادی انجام شده است می‌توان روایی پژوهش را مورد ارزیابی قرار داد و صحت آن را بررسی و تأیید نمود و همچنین به دلیل وجود روش ساختارمند که در قالب بخش‌های مختلف روش‌شناسی چپستی و کاربست آن توضیح داده شده است می‌توان گفت پایایی لازم برای نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر را دارد.

پس از انتخاب کلیدواژه‌ها (انتخابات، مجلس، محلی، مجلس شورای اسلامی، وظیفه، مردم، نماینده، وکلاء و وکیل)، ۱۰ ترکیب مختلف از آن‌ها مورد جستجو قرار گرفت که در مجموع ۵۱۲۷ نتیجه حاصل شد، البته برخی از نتایج دارای همپوشانی با سایر نتایج حاصل از جستجوها بود.

جدول ۲. نتیجه جستجو کلیدواژه‌های منتخب جهت بررسی موضوع پژوهش
در این گام از میان جستجوهای انجام شده، پس از مطالعه و تطبیق با موضوع مورد بررسی، ۴۵ عدد فیش به دست آمد. فیش‌های جمع‌آوری شده، مرتبط‌ترین بخش‌های متن صحیفه امام خمینی رحمه الله علیه در خصوص موضوع مورد بررسی بود. همانطور که پیشتر بیان شد فیش‌های با حرف منحصر بفرد «E» متمایز شده بودند. در ادامه شاخص فیش و منبع، فیش‌های جستجو شده آورده می‌شود.
جدول شماره ۳. راهنمای منابع فیش‌های استخراج شد.

ردیف	کلید واژه	تعداد نتیجه
۱	انتخابات + مجلس	۲۲۹
۲	مجلس + محلی	۱۴
۳	مجلس شورای اسلامی	۳۳۵
۴	مجلس + وظیفه	۲۱
۵	محلی	۸۵۰
۶	مردم + مجلس	۴۲۴
۷	نماینده	۶۱۳
۸	نماینده + مجلس	۵۰
۹	وکلاء	۱۲۸
۱۰	وکیل	۲۴۶۳
	نتیجه کلی جستجو کلیدواژه‌ها	۵۱۲۷

شاخص فیش	منبع	شاخص فیش	منبع
E۱	صحیفه امام، ج ۱۲: ۱۵۰	E۲۴	صحیفه امام، ج ۱۹: ۴۲۱
E۲	صحیفه امام، ج ۱۲: ۱۶۳	E۲۵	صحیفه امام، ج ۲۰: ۱۹۵
E۳	صحیفه امام، جلد ۱۲: ۱۶۹-۱۷۰	E۲۶	صحیفه امام، ج ۲۱: ۱۱
E۴	صحیفه امام، ج ۱۲: ۲۰۰	E۲۷	صحیفه امام، ج ۲۱: ۵۱
E۵	صحیفه امام، ج ۲: ۲۷۷ - ۲۷۹	E۲۸	صحیفه امام، ج ۲۱: ۵۱
E۶	صحیفه امام، ج ۱۲: ۳۴۵	E۲۹	صحیفه امام، ج ۲۱: ۵۲
E۷	صحیفه امام، ج ۱۲: ۳۴۳-۳۵۲	E۳۰	صحیفه امام، ج ۲۱: ۴۲۰
E۸	صحیفه امام، ج ۱۲: ۳۵۲	E۳۱	صحیفه امام، ج ۲۱: ۴۲۲
E۹	صحیفه امام، ج ۱۲: ۳۶۲	E۳۲	صحیفه امام، ج ۲۱: ۱۴۷
E۱۰	صحیفه امام، ج ۱۲: ۳۶۴	E۳۳	صحیفه امام، ج ۷: ۳۰۰
E۱۱	صحیفه امام، ج ۱۲: ۳۶۶-۳۶۱	E۳۴	صحیفه امام، ج ۱۳: ۱۰۴
E۱۲	صحیفه امام، ج ۱۲: ۴۶۳	E۳۵	صحیفه امام، ج ۹: ۵۶
E۱۳	صحیفه امام، ج ۱۳: ۴۶- ۵۰	E۳۶	صحیفه امام، ج ۱۲: ۷۵

صحیفه امام، ج ۱۳: ۱۰۴	E ۳۷	صحیفه امام، ج ۲۱: ۴۲۰
صحیفه امام، ج ۱۳: ۲۶۴	E ۳۸	صحیفه امام، ج ۱: ۴۰۷
صحیفه امام، ج ۱۵: ۲۹۷	E ۳۹	صحیفه امام، ج ۱۲: ۱۸۱
صحیفه امام، ج ۱۷: ۴۷۳	E ۴۰	صحیفه امام، ج ۱: ۱۵۰
صحیفه امام، ج ۱۸: ۴۲۱	E ۴۱	صحیفه امام، ج ۲۱: ۴۳۳
صحیفه امام، ج ۱۸: ۴۶۳	E ۴۲	صحیفه امام، ج ۲۱: ۴۳۵
صحیفه امام، ج ۱۸: ۴۶۴	E ۴۳	صحیفه امام، ج ۱۸: ۴۶۵
صحیفه امام، ج ۱۹: ۳۷۷	E ۴۴	صحیفه امام، ج ۱۶: ۶۷
صحیفه امام، ج ۱۹: ۳۹۸	E ۴۵	صحیفه امام، ج ۱۲: ۴۳۹
صحیفه امام، ج ۱۹: ۳۹۹		

پس از احصاء فیش‌های منتخب، براساس موضوع پژوهش در سه سطح مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر (عالی) تحلیل می‌شود. در ادامه با استفاده از شاخص فیش‌ها می‌توان به دست آورد که هر کدام از مضامین برگرفته از کدام بخش صحیفه امام خمینی رحمه‌الله علیه است.

۴- یافته‌های تحقیق

۴-۱- توصیه به مردم در انتخاب نماینده ملی

امام خمینی رحمه‌الله علیه مدام به مردم در مقام رأی‌دهنده گوشزد می‌نمودند که باید نماینده انتخابی، یک نماینده منتخب و برجسته باشد. در واقع از منظر ایشان فرد انتخاب شده باید در ضمن تعهد به اسلام و جمهوری اسلامی، باید متخصص باشد و نسبت به درد محرومان جامعه آگاه باشد. فرد انتخاب شده باید دارای اندیشه‌ای توحیدی و متقن و به دور از انحراف و مواضعش در حمایت از اسلام و جمهوری اسلامی باشد، ضمناً او باید متدین بوده و فرد قابل اطمینانی

باشد، گذشته از همه آنچه گفته شد باید یک شخصیت ملی داشته باشد.

جدول ۴. مضمون سازمان‌دهنده «توصیه به مردم در انتخاب نماینده ملی» در اندیشه امام خمینی رحمه‌الله علیه

شاخص فیش	مضامین پایه	مضمون سازمان‌دهنده
E۱	تغلیب مصالح اسلام و کشور در انتخاب نمایندگان	توصیه به مردم در انتخاب نماینده ملی
E۳	انتخاب نمایندگان متعهد به اسلام و وفادار به کشور	
E۵	انتخاب نمایندگان متعهد به اسلام و معتقد به جمهوری اسلامی و عاری از انحراف	
E۲۶	انتخاب نمایندگان مدافع اسلام ناب و خادم محرومان	
E۳۰	انتخاب وکلای متعهد به اسلام و جمهوری اسلامی و غیر منحرف	
E۳۱	انتخاب وکلای آشنا با مشکلات مستضعفان و محرومان و متعهد به اسلام و دلسوز کشور و ملت	
E۳۳	انتخاب اشخاص مطمئن و ملی	
E۳۵	انتخاب افراد ملی و صالح	
E۳۶ و E۴۰	انتخاب افراد متدین و ملی	
E۳۸	انتخاب افراد متعهد و ملی	

از منظر امام، نماینده ملی کسی است که در ضمن توانایی، مهارت و بایسته‌های لازم برای نمایندگی، دغدغه اسلام، جمهوری اسلامی، کشور و مستضعفان را داشته باشد و ایشان در توضیح ملی بودن نماینده اصلاً توجه‌ای به جغرافیای خاصی نداشتند و صفت مستضعفان و محرومان، شامل همه مردم ستم‌دیده ایران و حتی فراتر از آن می‌باشد که تابع مصلحت اسلامی است. بنابراین می‌توان گفت ایشان توصیه‌شان انتخاب یک نماینده ملی شایسته است و ملی بودن در کنار همه ویژگی‌های دیگر معنا می‌یابد.

۲-۴- جایگاه ملی مجلس

در اندیشه امام خمینی رحمه‌الله علیه مصالح کشور با منافع ملی پیوند وثیقی دارد، به گونه‌ای که در جهان‌بینی توحیدی امام این دو مفهوم یک معنای واحد دارند. ایشان مجلس را یک قوه متعلق به مردم می‌داند که همگی مجتمع‌اند، یعنی هدف واحدی برای خدمت به ملت دارند نه بخش خاصی از آن، همچنین ایشان عنوان می‌کنند که ملی بودن زمانی به یک مجلس اطلاق می‌شود که برای مصالح کشور تلاش نمایند.

جدول ۵. مضمون سازمان‌دهنده «جایگاه ملی مجلس» در اندیشه امام خمینی رحمه‌الله علیه

شاخص فیش	مضامین پایه	مضمون
E ۴	قوه مجتمع یک ملت	سازمان‌دهنده
E ۳۹	معنای مجلس شورای ملی؛ مشورت برای مصالح کشور	جایگاه ملی مجلس

امام جایگاهی ملی با تعریفی که از «ملی بودن مجلس» ارائه دادند برای مجلس شورای اسلامی متصورند. یعنی مجلسی که جایگاه ورودش منافع کلان کشور و انتخابش حوزه‌های فراگیر و عمومی است.

۳-۴- وظایف ملی نمایندگان مجلس

سیاری از ورودهای امام برای تعیین جایگاه و شأن نمایندگی مجلس، در زمینه برشمردن وظایف مختلف برای نمایندگان مجلس ظهور یافته است، از این رو مضمون سازمان‌دهنده مربوط به این بخش از فراوانی قابل توجهی نیز برخوردار است. در اندیشه امام خمینی رحمه الله علیه نمایندگان مجلس وظیفه دارند که مشکلات کلان کشور را حل نمایند و تلاش نمایند که مستمندان کشور و محرومان جامعه را نمایندگی کنند و برای مسکن، اقتصاد و گرفتاری ایشان بکوشند و تلاش نمایند در راه تربیت جامعه کوشا باشند. ایشان برای نمایش وظایف ملی، از عبارت‌هایی چون «خدمت به اسلام و کشور» و «احتیاجات ملت و کشور» استفاده نمودند و همچنین اشاره فرمودند که نماینده، باید نماینده تمام ملت باشد و بکوشد در چارچوب قواعد اسلامی برای حل امور و تسهیل کارهای ایشان قانون‌گذاری نمایند و به همین جهت نیز بر دولت نظارت نماید.

جدول ۶. مضمون سازمان‌دهنده «وظایف ملی نمایندگان مجلس» در اندیشه امام خمینی رحمه الله علیه

شاخص فیش	مضامین پایه	مضمون سازمان‌دهنده
E ^۲	رسیدگی به چالش‌های کلان (به صورت موردی گروگان‌های لانه جاسوسی)	
E ^۶	مجلس، محل مشورت برای احتیاجات ملت و کشور	
E ^۷	انجام وظایف به شکل اسلامی جهت تربیت جامعه	
E ^۸	خدمت به اسلام و کشور	
E ^۹	رسیدگی به حال مستمندان کشور با ارائه طرح‌های جدی	

وظایف ملی نمایندگان مجلس	E۱۰	تسریع در تصویب پیشنهادهای عمرانی برای مستضعفین
		توجه به تسهیل امور اداری و دوری از کاغذبازی
	E۱۱	لغو قوانین دست و پاگیر به شکل انقلابی
	E۱۳	وظیفه مجلس در نظارت بر دولت
		نظارت بر کار سفارتخانه‌ها
	E۱۴	رعایت مصلحت همه مملکت از سوی نماینده
	E۱۵	حضور در شورای عالی دفاع
	E۱۶	تصویب قوانین منطبق بر قواعد کلان اسلامی (حفظ نظام، ترک فساد، اختلال نظام و...)
	E۱۷	لزوم بررسی مسائل منطبق با مصالح کشور
	E۱۹	وظایف مجلس در حوزه سیاست خارجی، سیاست اقتصادی و عرصه بین‌الملل
	E۲۰	حل مسائل مهم اقتصادی کشور و مبارزه با تورم
		حل مسئله مسکن و زمین
		رسیدگی به امور محرومان و اقشار کم‌درآمد
	E۲۱	رعایت صلاح اسلام و کشور در کارها
	E۲۲	انتقاد سالم و راهنمایی دولت توسط مجلس بر اساس مصالح کشور
E۲۳	اظهار نظرهای خیرخواهانه مجلس درباره دولت	
E۲۴	خودداری از طرح مسائل مخالف با مصالح کشور در	

	نطق‌های قبل از دستور	
E۲۵	ضرورت اقدام فوری در مسئله جنگ و مایحتاج نظامی	
E۲۷	رفع گرفتاری‌ها و محرومیت‌ها در کشور	
	ایجاد دگرگونی در نظام اداری کشور	
E۲۸	رفع مشکلات اساسی کشور	
	تدوین سیاست‌های زیربنایی کشور در حوزه‌های مختلف	
E۲۹	رسیدگی به اعتبارنامه‌های منتخبین ملت بدون ملاحظات شخصی و گروهی و تقویت وحدت جامعه	
E۳۲	نماینده، نمایندگی تمام ملت را دارد	
E۳۴	توجه به مصالح ملی و کل مملکت	
E۳۷	تعهد به اسلام و مصالح کشور	
E۴۱	جلوگیری از اقدامات خلاف مصالح اسلام و کشور	
E۴۲	نظارت بر مطبوعات جهت حرکت در چارچوب مصالح اسلام و کشور	
	نظارت بر دولت و استیضاح	
E۴۳	مراعات مصلحت جامعه و نجات مستمندان	
E۴۴	نظارت بر رادیو و تلویزیون	
E۴۵		

باتوجه به اندیشه امام، نمایندگان وظایفی ملی دارند که باید در قبال همه ملت انجام دهند و از آنجایی که دایره بیان وظایف همگی ملی بود، برداشت آن است که ایشان فقط شأن ملی برای

نمایندگان فائند و همه وظایف نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ملی است.

۴-۴- ویژگی‌های یک مجلس ملی

امام خمینی رحمه الله علیه اشاره می‌کنند که یک مجلس ملی، یک مجلس اسلامی است، ایشان ویژگی مجلس شورای اسلامی را ملی-اسلامی بودن آن می‌دانند.

جدول ۷. مضمون سازمان‌دهنده «ویژگی‌های یک مجلس ملی» در اندیشه امام خمینی رحمه الله علیه

شاخص فیش	مضامین پایه	مضمون سازمان‌دهنده
E۱۲	اسلامیت مجلس	ویژگی‌های یک مجلس ملی
E۱۸	ملی و اسلامی بودن	

۴-۵- مجلس شورای اسلامی، یک مجلس ملی است

به صورت کلی مضمون عالی اندیشه امام خمینی رحمه الله علیه در خصوص شأن و جایگاه نمایندگان مجلس شورای اسلامی، ملی بودن مجلس است (مجلس شورای اسلامی، یک مجلس ملی است). از منظر ایشان در این مجلس دو پایه اصلی ملی و اسلامی بودن وجود دارد که باعث می‌شود نمایندگان شایسته که دغدغه مستمندان و مستضعفان را دارند و وفادار به اسلام‌اند، به صورت ملی و برای رفع نیازها و احتیاجات ملت و کشور گام بردارند، موضع ورود ایشان مسائل کلان و حوزه‌های عمومی و فراگیری است که موجب حل مشکلات مستضعفان می‌گردد.

جدول ۸. شبکه مضامین در دو سطح مضامین سازمان‌دهنده و مضمون فراگیر (عالی) در

اندیشه امام خمینی رحمه‌الله علیه

مضمون فراگیر (عالی)	مضمون سازمان‌دهنده	شاخص فیش
مجلس شورای اسلامی، یک مجلس ملی است	توصیه به مردم در انتخاب نماینده ملی	E۱
		E۳
		E۵
		E۲۶
		E۳۰
		E۳۱
		E۳۳
		E۳۵
		E۳۶ و E۴۰
		E۳۸
	جایگاه ملی مجلس	E۴
		E۳۹
	وظایف ملی نمایندگان مجلس	E۲
		E۶
		E۷
		E۸
		E۹

	E۱۰
	E۱۱
	E۱۳
	E۱۴
	E۱۵
	E۱۶
	E۱۷
	E۱۹
	E۲۰
	E۲۱
	E۲۲
	E۲۳
	E۲۴
	E۲۵
	E۲۷
	E۲۸
	E۲۹
	E۳۲

		E۳۴
		E۳۷
		E۴۱
		E۴۲
		E۴۳
		E۴۴
		E۴۵
		ویژگی های یک مجلس ملی
E۱۸		

در اندیشه امام، مجلس شورای اسلامی اساساً یک مجلس ملی متصور می‌شود، مجلسی که ویژگی‌های یک مجلس ملی را داراست و اسلامیت آن برجسته است، رأی‌دهندگان چنین مجلسی را مطالبه می‌کنند و نمایندگان سطح اثرگذاری خود را ملی می‌دانند.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر نیز به مانند تلاش‌های جهاندار، زابلی‌زاده و اله‌یاری بیک (۱۳۹۹) بیان داشته است که نماینده مجلس شورای اسلامی باید شخصیتی قاطع، مطمئن و امین، فساد ستیز، با اندیشه‌ای متقن باشد. البته آنچه جهاندار و همکاران استخراج نمودند تنها بخشی از ویژگی‌های یک نماینده ملی است و در پژوهش ایشان توجهی به تعارض منافع و سطح ملی نمایندگی و وظایف ایشان در مجلس نشده است. همچنین به نظر می‌رسد که پژوهش حاضر اگرچه به دنبال برگزیدن هیچکدام از کارکردهای دوگانه مجلس مطابق پژوهش داودی و جمالزاده (۱۳۹۷) نبوده است، اما برخلاف پژوهش یاد شده بیشترین تأثیرگذاری اندیشه امام

خمینی رحمه الله علیه از حیث کارکرد تقنین بوده است، چراکه از منظر ایشان وظیفه مجلس شورای اسلامی جهت دهی و خط مشی گذاری است و چنین مهمی در راستای این کارکرد محقق شدنی تر است. از منظر امام خمینی رحمه الله علیه مجلس شورای اسلامی باید یک مجلس ملی باشد، یعنی نمایندگان درون آن دغدغه اسلام و مستضعفین را داشته باشند. از نظر ایشان بخش‌های مختلفی باید چنین مهمی را محقق کنند. مردم به عنوان رأی‌دهندگان وظیفه دارند که افرادی را انتخاب کنند که متدین، متعهد به اسلام و جمهوری اسلامی، متخصص، مطمئن و دارای اندیشه متقن باشند و دغدغه رفع مشکلات مستضعفان را داشته باشند. البته به غیر رأی‌دهندگان، خود نمایندگان نیز باید دغدغه‌شان ملی باشد و تلاش نمایند حوزه‌های عمومی و فراگیر را مدنظر قرار دهند و منافع اسلام و جمهوری اسلامی را لحاظ نمایند و تمام تلاششان این باشد که مشکلات مستمندان و مستضعفان کشور حل گردد و اینکه مجلس به عنوان یک کل نیز وظیفه آن را دارد که مجتمع باشند و منافع اسلام و جمهوری اسلامی را دنبال نمایند. از این رو باید منافع محلی در خلال منافع ملی ملاحظه شود و به عنوان یکی از عناصر تصمیم‌گیری نماینده ملی در خصوص طرح و لوایح و نظرات و سایر کنش‌های نمایندگی مورد توجه قرار بگیرد، چراکه مجلس شورای اسلامی، توجه‌اش به همه محل‌ها می‌باشد و فرامحلی است و تصمیماتش موجب آسایش آحاد ملت می‌گردد. از این رو تقلیل مجلس و محلی تصمیم‌گرفتن و عمل کردن نمایندگان، موجب تضییع حقوق مستضعفان و تعارض منافع می‌گردد و از جهتی خلاف مصالح اسلامی و اسلامیت مجلس شورای اسلامی خواهد بود. با این خوانش در صورتی که مطابق اولویت‌های ملی، مسئله‌ای محلی فراتر از ساختارهای محلی (شورای اسلامی شهر و روستا، دهیاری و ...) و سازوکارهای حل مسئله محلی (نخبگان، اداری، محلی و قومی، مذهبی و ...) نیاز به حل داشته باشد، آن مسئله فرامحلی و ملی خواهد بود و به این

- ترتیب تفکیکی میان شأن ملی و محلی نمایندگان با چنین خوانشی وجود نخواهد داشت.
- پژوهش حاضر به دلیل ماهیت مداخله‌ای و کارکردی‌اش در صدد ارائه پیشنهادهایی برای رفع مشکلات برشمرده شده در بخش مقدمه است. با توجه به نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر و به جهت تأثیرگذاری بر روند انتخابات مجلس شورای اسلامی، پیشنهادهایی به شرح ذیل ارائه می‌گردد:
۱. پژوهشگران جامعه‌شناسی سیاسی تلاش نمایند راهکارهای ملموسی برای جامعه‌پذیر نمودن نگاه ملی در میان مسئولین ارائه دهند؛
 ۲. بخش آموزش کشور (وزارت آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، صدا و سیما و...) بکوشد اهمیت به وظایف ملی را به عنوان یک ارزش بنیادین و کارآمد در کشور معرفی نماید؛
 ۳. نمایندگان مجلس برای ارائه راه حل‌های خود در سطح ملی بکوشند سازوکارهای داخلی را در مجلس ایجاد نمایند که مانع از تسلط دیدگاه‌های محلی شود؛
 ۴. رأی‌دهندگان، ملی بودن نمایندگان را به عنوان یک شاخصه جدی تلقی نمایند و تلاش کنند تصمیم‌گیری و انتخاب خود را متناسب با آن نمایند.
 ۵. به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود که مجالس گذشته را از حیث التفات به ملی بودن مورد بررسی قرار دهند و از اثرگذاری آنان در رفع مشکلات کشور اترسنجی کنند؛
 ۶. پیشنهاد می‌شود که شاخصه مورد ارزیابی در پژوهش حاضر برای اتقان یافته‌های به دست آمده در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای نیز مورد بررسی قرار گیرد.

فهرست منابع الف) منابع فارسی

- امیریان، محمدباقر، سلیمی، صادق، محبی، محسن و محسن عبداللهی (۱۴۰۰). «رویکرد دیوان بین‌المللی دادگستری در توسعه منابع حقوق بین‌الملل در پرتو ماده ۳۸ اساسنامه». تحقیقات حقوقی آزاد، ۱۴ (۵۲)، ۲۴۹-۲۲۷.
- امینیان، بهادر و علی صانعیان (۱۳۹۶). «دیپلماسی اجبارآمیز و حقوق بین‌الملل: با تأکید بر نقش شورای امنیت»، سیاست خارجی، ۳۱ (۲)، ۳۱-۷.
- ایزدی، علی (۱۳۹۴). «نگاهی تطبیقی به اجرای حقوق بین‌الملل در محاکم ملی»، مطالعات حقوق عمومی، ۴۵ (۳)، ۵۲۹-۴۹۷.
- بلدسو، بولسلاوای و رابرت بوسچک (۱۴۰۰). فرهنگ حقوق بین‌الملل، ترجمه بهمن آقایی، چاپ سوم، تهران: کتابخانه گنج دانش.
- پوراحمدی، حسین، قنبری مزیدی، مقداد (۱۳۹۲)، «عوامل بحران کارکرد سازمان ملل متحد»، سیاست خارجی، ۲۷ (۱)، ۳۵۱-۳۲۸.
- جوادی ارجمند، محمد جواد و بهروز قزل (۱۳۹۶). «مبارزه با تروریسم: الزامات عملی و چالش‌های نظری»، فصلنامه سیاست، ۴۷ (۳)، ۶۲۸-۶۱۱.
- حاجی یوسفی‌پور، محمود (۱۴۰۲)، «یکجانبه‌گرایی ایالات متحده آمریکا و پیامدهای آن بر نظام حقوق بین‌الملل»، مطالعات نوین حقوق و محیط زیست، ۱ (۱)، ۱۵-۳.
- حبیبی مجنده، محمد، حسینی آزاد؛ سیدعلی و الناز رحیم خویی (۱۳۹۳). «نقد عملکرد ایالات متحده آمریکا در نقض مصونیت قضایی دولتها در آیین حقوق بین‌الملل و رأی ۲۰۱۲ دیوان بین‌المللی دادگستری»، مجله حقوقی بین‌المللی، ۱۳ (۵۱)، ۹۶-۶۷.
- خبیری، کابک و مارال دربندی (۱۳۹۰). «حقوق بین‌المللی و مسئله تروریسم»، فصلنامه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، ۵ (۱۷)، ۱۷۸-۱۵۲.
- خلف رضایی، حسین (۱۳۹۴). «ظرفیت‌های حقوق بین‌الملل برای دفاع اقتصادی جمهوری اسلامی ایران در مقابل تحریم‌های ایالات متحده آمریکا»، آفاق امنیت، ۸ (۲۹)، ۱۳۵-۱۱۵.
- دهشیار، حسین (۱۳۸۴). «هابزی‌های لیبرال در سیاست خارجی آمریکا و ترویج دموکراسی

- در خاورمیانه»، مطالعات خاورمیانه، ۱۲ (۱)، ۳۰-۱.
- دهقانی فیروزآبادی، سیدجلال (۱۳۸۲). «تحول نظریه‌های منازعه و همکاری در روابط بین‌الملل»، نشریه پژوهش حقوق، ۲ (۸)، ۷۳-۱۱۶.
- رضائی، مسعود (۱۳۹۵). «شبه‌سازی اقدام نظامی امریکا علیه سوریه در چارچوب ملاحظات حقوق بین‌الملل»، مجله مطالعات حقوقی دانشگاه شیراز، ۸ (۲)، ۳۳-۲.
- زمانی، سید قاسم (۱۳۸۴). «جایگاه موازین بین‌المللی حقوق بشر در مبارزه با تروریسم»، مجله پژوهش‌های حقوقی، ۲ (۸)، ۶۶-۴۱.
- زمانی، سید قاسم و پویا برلیان (۱۳۹۹). «امریکایی‌سازی حقوق بین‌الملل و چالش‌های فراروی جامعه بین‌المللی: ترور هدفمند سردار قاسم سلیمانی»، پژوهش تطبیقی حقوق اسلام و غرب، ۷ (۲)، ۱۲۲-۹۱.
- ساندرز، فیلیپ (۱۳۹۵). «دنیای بی‌قانون، امریکا، قانون‌گذاری جهانی و قانون‌شکنی، ترجمه اصغر دستمالچی، تهران: دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
- طلائی، فرهاد و احسان زرنگار (۱۳۹۶). «پویایی قواعد حقوق بین‌الملل و امکان سنجی استفاده از هواپیماهای بدون سرنشین»، مجلس و راهبرد، ۲۴ (۹۱)، ۶۸-۳۲.
- ظاهری، علیرضا (۱۳۸۳). «تحولات قاعده مصونیت دولت: تأثیر قانون صلاحیت دادگستری جمهوری اسلامی ایران و قانون مبارزه با تروریسم ایالات متحده امریکا»، مجله حقوقی، نشریه دفتر خدمات حقوقی بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران، ۲۱ (۳۰)، ۱۷۷-۱۱۹.
- عزیزی، ستار (۱۳۹۲). «جایگاه ماده ۱۰۳ منشور ملل متحد در حقوق بین‌الملل عام»، فقه و حقوق اسلامی، ۴ (۷)، ۹۷-۱۱۲.
- عمرانی، ابوذر (۱۴۰۱). «حقوق بین‌الملل مدرن در پرتو یکجانبه‌گرایی امریکا»، مطالعات راهبردی امریکا، ۲ (۲)، ۹۰-۶۷.
- عمویی، حامد و الهام حسین‌خانی (۱۳۹۰). «دیدگاه‌های رهیافت‌های مختلف روابط بین‌الملل نسبت به مسئله صلح، فصلنامه تخصصی علوم سیاسی، ۴ (۱۴)، ۱۷۲-۱۴۹.
- قاسمی، غلامعلی و محمد ستایش‌پور (۱۳۹۹). «کاربست پهبادها در پهنه فراسرزمینی از نگاه حقوق بین‌الملل»، مطالعات بین‌المللی پلیس، ۱۰ (۳۷)، ۱۱۵-۸۹.
- مشیرزاده، حمیرا و هرمز جعفری (۱۳۹۰). «قدرت هژمون و دولت‌های انقلابی: مطالعه

- موردی امریکا و جمهوری اسلامی ایران»، روابط خارجی، ۴ (۱)، ۷۸-۴۷.
- ملک محمدی، حمیدرضا (۱۳۹۲). درآمدی بر حقوق بین‌الملل، تهران: تیراژه.
- موسی‌زاده، رضا (۱۳۹۵). «راهبرد نوین قانونگذاری در حقوق بین‌الملل با تأکید بر تحول مفهوم رضایت دولت‌ها: بررسی موردی توافق بین‌المللی ۲۰۱۵ پاریس»، پژوهش‌های روابط بین‌الملل، ۱ (۱۹)، ۲۷۷-۲۴۹.
- نوع‌پرست، زهرا (۱۳۹۰)، «حیطه تعهدات ناشی از منشور ملل متحد: بازبینی مواد ۱۰۳ و ۲۵»، فصلنامه علوم سیاسی، ۴ (۱۶)، ۲۸-۵.

(ب) منابع انگلیسی

- “Customary International Law in the ۲۱st. Baker, Roozbeh (۲۰۱۰) Century: Old Challenges and New Debates”, The European Journal of International Law, ۲۱ (۱), ۱۷۳-۲۰۴.
- Buchan, Russell (۲۰۲۳), “Non-Forcible Measures and The Law of Self-Defence”, International and Comparative Law Quarterly, ۷۲ (۱), ۲-۲۳.
- “International legal Scholarship at the .Dunoff, Jeffrey (۲۰۰۰) Millennium”, Chicago Journal of International Law, ۱ (۱), ۶۶-۸۲
- “Law and Order in the International .Henson, Raymond Scott (۲۰۰۵) Community: The Impact of International Law on Interstate Relations”, MSc Thesis, Vanderbilt University, New Yourk, Avaliable at: <https://ir.vanderbilt.edu/handle/۱۸۰۳/۱۳۷۰۷>.
- “International law in Times of Hegemony: Krisch, Nico (۲۰۰۵) Unequal Power and the Shaping of the International Legal Order”, The European Journal of International Law, ۱۶ (۳), ۳۶۹-۴۰۸
- “International Regimes”, Government and .Oshiba, Ryo (۲۰۱۵) Politics, II, ۱-۴.
- “The Realist and Liberal .Ozkan, rsan & Cem Cetin, Hakan (۲۰۱۶) Positions on the Role of International Organizations in Maintaining World Order”, European Scientific Journal, ۱۲ (۱۷), ۸۵-۹۶.
- “Why Do States Mostly Obey International .Pickering, heath (۲۰۱۴) Law?”, E-International Relations, Avaliable at: <https://www.e-ir.info/۲۰۱۴/۰۲/۰۴>.

- ? and Why, “Who Supports International Law.Pollack, Mark A (۲۰۱۶)
and the International Legal ,The United States, the European Union
Order”, I•CON, ۱۳ (۴), ۸۷۳-۹۰۰.
- “Drone Warfare and the Law of Armed .Ryan J. Vogel (۲۰۱۰)
Conflict”, DENV. J. INT’L L, & POL’Y, ۳۹ (۱), ۱۰۱-۱۳۸.
- “The Situation on the International Legal .Simpson, Gerry (۲۰۰۰)
Theory Front: The Power of Rules and the Rule of Power”, European
Journal of International Relations, ۱۱ (۲), ۴۳۹-۴۶۴.
- “Power and Justice: Third World Resistance in .Sornarajah, M (۲۰۰۶)
International Law”, Singapore Year Book of International Law and
Contributors, Available at:
<http://www.commonlii.org/sg/journals/SGYrBkIntLaw>
- Steenhoven, Nick van der (۲۰۱۹), “Conduct and Subsequent Practice
by States in the Application of the Requirement to Report Under UN
Charter Article ۵۱”, Journal on the Use of Force and International
Law, ۶ (۲), ۲۴۰-۲۶۴.
- “Dron Wars: The Legal Framework for Remote .Vlaun, mark (۲۰۱۱)
Warfare”, FAOA journal of international Affairs, ۱۵ (۳), ۱-۲۶.